

tékban. Az ember kijelentheti, hogy „ez az otthonom”, de ha a többiek (a család, a csoport, a vallásos közösség stb. tagjai) nem ismerik el a kijelentés igazságát, az illetőnek az általa megjelölt hely nem lesz az otthona. Otthonában az embert elfogadják, sőt örömmel fogadják, de legalábbis elviselik. Egy bizonyos pontig minden otthon zsarnoki: odaadást, felelősségvállalást és bizonyos fokú asszimilációt követel meg. A gond nem az asszimilációs igény mennyisége, hanem a milyensége. Ha ez a követelmény azzal a burkolt vagy nyílt elvárással párosul, hogy az illető végleg szakadjon el az összes többi, általa kedvelt otthontól, akkor az asszimiláció nemcsak közepesen elnyomóvá, hanem erősen antiliberalissá is válik. S ez minden szinten igaz, függetlenül attól, hogy a nemzetállam követeli-e, hogy az asszimilálódó polgár szakadjon ki etnikai közösségéből, vagy megfordítva, épp a helyi vagy az etnikai közösség asszimilál, és várja el, hogy tagjai hátrahagyják a nemzeti kultúrát. A közelmúltban sok jogos vád hangzott el az univerzalizmus zsarnoki hajlamairól, de ettől még a partikularizmus ugyanolyan zsarnoki lehet. Voltaképp ugyanannak az éremnek a két oldaláról van szó.

Nem minden otthon követeli meg az odaadást és felelősségvállalást. Egyszer, amikor a Földközi-tenger fölött repülve elnéztem a földrészek és szigetek (a kultúra bölcsői) szürke körvonalai közt feszülő kék tengert, erős érzelem kerített hatalmába. Úgy éreztem, ráletem a legigazibb, legősibb otthonomra. Szabadon lebegő érzés volt, semmiféle kötelezettséggel. Azok az otthonok azonban, amelyekben ténylegesen lakunk, kötelezettségeket rónak ránk. Az abszolút jelen idő világában még a csalogány dala és a gesztenyefa árnyéka is követelést fogalmaz meg, ugyanis nem lehetünk benne biztosak, hogy holnap is találkozunk-e még velük.

Hol van hát az otthonunk? Mindannyiunké a saját magunk által kijelölt, közös végzetünk világában.

Térey János

ÖZVEGYSÉG VÖLGYE

Sütkérezés az Özvegység Völgyében. Bal felől
meg jobb felől az ismerős magaslatok,
ahol hajdan a jegyepárok hajlékai
álltak. Középen csorog a Relikviák vize,
s kövér pizstrángok úsznak tiszta mélyén.
A meder mindegyik köve: darabka fönti
otthonunkból, minden uszadék holmink volt valaha.

Nő bóklászik a parton. Ő itt a legvidámabb
özvegy, mert reggel harmatvizzel frissítette
arcát. Belátta, többé nincsen útja fölfelé.
E csöndes vízfolyás mentén előre-hátra
araszol, józan teljesen, és füttyörészik!
Józan, mint aki nem lakott az ormokon

soha. Ahol most kerge, lármás körvasút
zakatol és drótkötélpálya villan...
Az új párok új szállásai vajon
elkészülnek idén? Vajon a hadiözvegyek,
ezek a baljós éjszakai baglyok
zsákmányra lelnek-e? Csőrük talál majd
fiatal húst? Szereznek kamaszos szeretőt?
Hát persze. Előbújnak a katonaszökevények,
dacos parancsmegtagadók lépnek a fényre,
az esti gyorssal jönnek a pajkos fiúk.

A vidám özvegy int a távozóknak.
„Társnőim, pácolódtam eleget a fönti
füstben. A várossal sosem jegyeztem el magam,
s örültem, mikor tegnap hűlt helyét találtuk.
Ti huhogók, látom: gyűlöltök nagyon.
Jegyesem volt a bajnok, aki küzdelemre
buzdított helytartóink és az ócska város ellen.”

„Valaha fanyar, unatkozó sihedernek látszott.
Közénk tolakodott, élettől zsongó palotáinkba –
csapásainkról pontos térképe volt, de
eltévedt gyakran furfangos jelzéseinket
követve. Olyankor kajánul fölneveltünk.
S ha ráköszöntünk, tüstént megvigasztalódott.
Dühödten táplálkozott, gubbasztva konyháinkban
– bágyadt mindenevő, izlelőbimbói csenevészek –,
és nem volt hozzánk hálás szava. Hiába
etette megannyi jótét lélek. Ha eltűnt volna,
nem keressük, annyi szent. Árral szemben
úszó lazac volt a magaslati vizekben.”

„Úgy engedtem magamhoz, akár kalandort
a kalandornő. Fülembé súgta szemérmetlenül:
– Minden törékeny holmi hulljon darabokra.
A porcelánbabák a balkonról zuhanjanak le.
Örökölt ereklyét ne tőrjünk polcainkon.
Ki levegőbe beszél, ne jusson levegőhöz,
s a hely, hol életet mimelnek, váljék pusztasággá. –
Fütyörészett a bajnok és megolajozta karabélyát.”

„Társnőim, induljatok fürgén fölfelé!
E völgyben végtelen vakációra készülődöm,
patakba mártom arcom és nevetető füvet
gyűjtök, meg néha föllesek házaitekra is.
Hadd látom, társnőim: szédültök-e
odafönt? Induljatok fürgén fölfelé.”